

A large, bold, red serif font displays the year '1923'. A golden wheat stalk graphic is positioned to the left of the '1', and a red decorative border is at the bottom right.

Azərbaycanın özü qədər əbədi

2022

Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli dövlət quruculuğu və müasir inkişaf strategiyası

XX əsrin sonlarında Sovet İttifaqının süquta uğraması və müasir dünya düzənnin formalaşmağa, beynəlxalq arenada yeni münasibətlərin təşəkkül tapmağa başladığı bir dövrdə Azərbaycan öz tarixinin mühüm və taleyüklü mərhələsinə qədəm qoydu. Ciddi təbəddülatlar və təlatümlər burulğanında təkbaşına mübarizə aparmaq məcburiyyətində qalmış xalqımız ağır sınaqları arxada qoyaraq aydın gələcəyə doğru inamla addimlamağı bacardı.

Baş verənlərə 30 il sonra yaranmış reallıqlar prizmasından nəzər saldıqda Azərbaycanı ağır böhrandan sabit və etibarlı bir dövlət kimi çıxaran geosiyasi, sosial, iqtisadi, hərbi amillərin uzun bir siyahısını tərtib etmək mümkündür. Lakin, heç şübhəsiz, Azərbaycanın bugünkü inkişaf mərhələsinə çıxmاسını şərtləndirən əsas amil tarixin həllədici möqamında ölkədə və dünyada baş verən mürəkkəb proseslərin mahiyyətini dəqiq qiymətləndirməyi və bu prosesləri milli mənafelərin tələb etdiyi aydın bir istiqamətə yönəltməyi bacaran siyasi liderin mövcudluğu olub. 1990-cı illərin son dərəcə ağır, bir çox hallarda hətta ümidsiz hesab edilən reallıqları ilə müasir Azərbaycan dövlətinin dünyadakı hazırlı yeyərinin müqayisəsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan dövləti qarşısında xidmətlərinin miqyasını və xalqımızın tehtəlşüsüründə özünə dərin iz buraxmış dahi obrazını daha aydın görmə və imkan varadır.

Ötən əsrin sonlarında dünyanın müxtəlif nöqtələrində böyük güclərin həyata keçirdiyi siyasi, sosial-iqtisadi və bəzi hallarda hərbi eksperimentlər bir çox xalqların taleyini və tarixini dəyişdi. Bu proses indi də davam edir. Yəqin ki, böyük dövlətlərin iqtisadi və siyasi maraqları durduqca, bu prosesin xarakterini və möz-mununu dəyişmək mümkün olmayacaq. Buna görə də qlobal liderlik uğrunda gedən mübarizənin mümkün nəticələrini proqnozlaşdıraraq öz dövletinin beynol-xalq münasibətlər zəncirinin təhlükəsiz, eyni zamanda təsirli halqlarından birinə çəvrilməsini təmin etmək Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanın milli dövlətcilik tarixində müstəsna xidmətidir.

Ümmümmilli Liderin siyasi portretinin ən əsas cizgilərindən biri onun zamanı və prosesləri düzgün qiymətləndirməyə imkan verən dərin zəkaya sahib olmalıdır. O, dünyada və regionda cərəyan edən proseslərin təhlükəli məcraya yönəldiyi vaxtda sanki zamanı dayandırmaqla hər şeyi ilkin nöqtədən başlamağı bacardı, Azərbaycan üçün ən çətin anda ən düzgün qərarlar qəbul etdi və SSRİ-nin süqutu nəticəsində dağılan geosiyasi konfiqurasiyada hələ formalşmamış bir dövləti düşdüyü fəlakətli vəziyyətdən çıxarmağa müvəffəq oldu. Heydər Əliyevin siyasi müdrikiliyi ona beynəlxalq münasibətlər sisteminin institusional əsaslarının sarsıldılığını görməyə, beynəlxalq arbitr kimi dünya nizamını qorumaq missiyasını üzərinə götürmüş müxtəlif təşkilatların öz funksionallığını itirdiyini dəqiq müəyyən etməyə və dünyanın gündəmini dikto edən güc mərkəzləri ilə bərabərhüquqlu tərəfdəşlıq münasibətləri curmağa imkan verdi.

SSRİ-nin dağılmasından sonra yaranan dövlətlərdən Azərbaycanı fərqləndirən yalnız özünəməxsus tarixi ənənələri, keçmişİ deyil, həm də qarşılaşdığı çağırışların, üzləşdiyi problemlərin mürəkkəb xarakteri oldu. Azərbaycanı tarixin bəlkə də ən həllədici mərhələsində ağır böhrandan qurtaran Ümummilli Liderin bünövrədən qurmağa başladığı müstəqil Azərbaycan postsovət məkanında münaqişə və müharibələrin adı həyat normasına çevrildiyi, qeyri-müəyyənliyin ictimai təfəkkürdə reallıq kimi qəbul olunduğu, keçmişlə bütün bağların qopduğu, gələcəyə aparan körpülərin hələ qurulmadığı bir dövrdə dünyanın siyasi səhnəsinə inamlı cıxdı.

1993-cü ildə xalqın çağırışı və təkidli tələbi ilə yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyevin təklif etdiyi milli dövlət quruculuğu və müasir inkişaf strategiyası özündə bir sıra vacib komponentləri birləşdirirdi:

- müstəqilliyyin təmin edilməsi və müstəqil siyasətin həyata keçirilməsi;
 - ictimai-siyasi sabitlik;
 - iqtisadi inkişaf və güclü iqtisadiyyat;
 - islahatlar və müasir cəmiyyət quruculuğu;
 - müasir və güclü ordu quruculuğu;
 - suverenlik, ərazi bütövlüyüünün bərpası;
 - beynəlxalq münasibətlər sisteminə integrasiya;
 - azərbaycançılıq ideologiyasına əsaslanan milli birlik və həmrəylik;
 - milli ənənələrə və tarixi köklərə

Bu mürəkkəb, taleyüklü məsələlərin həlli üçün təqdim olunan inkişaf strategiyası ilk növbədə digər güclərin iradəsin-dən asılı olmayan və yalnız milli maraq-ları rəhbər tutan müstəqil siyasetin həya-ta keçirilməsini, ölkədə separatçılıq və mərkəzdənqaçma meyillərinin qarşısının alınmasını və sabitliyin, təhlükəsizlik mühitinin bərqərar edilməsini, institusio-nal islahatların həyata keçirilməsi yolu ilə müasir dövlət idarəciliyinin və mütə-rəqqi ictimai münasibətlərin formalasdırılmasını, beynəlxalq aləmə bərabərhü-quqlu və etibarlı əlaqələrin qurulmasını, mühüm enerji layihələrinin reallaşdırılması və iqtisadi inkişaf üçün zəruri resur-

sların əldə edilməsini, cəmiyyətin müxtəlif sosial təbəqələri arasında azərbaycançılıq ideologiyasına əsaslanan six birliyin təminatını və son nəticədə ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpa olunmasını nəzərdə tuturdu. Ulu Öndərin milli ideyaya, milli-mənəvi dəyərlərə dərin bağlılığı, irəli sürdüyü təşəbbüslerin, ideya və təkliflərin, xarici siyasətdə çevik, bir çox hallarda heç də hamının dərhal anlaya bilmədiyi uzaqgörən addımlarının ölkənin milli maraqlarına xidmət etməsinə olan sarsılmaz ictimai etimad Azərbaycanın qurtuluşunun siyasi-fəlsəfi mahiyyətini təşkil edən mühüm amildir.

Müstəqilliyin ilk illərində parçalanmaq və dünya xəritəsində silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış Azərbaycanı bu fəlakətdən yalnız Heydər Əliyevin qurtara biləcəyini tekçə onun tərəfdarları deyil, rəqibləri də yaxşı anlayırıdı. Ölkədə vətəndaş müharibəsi həddinə çatmış silahlı qarşıdurma cəhdlərinə məhz güclü siyasi xadim, praqmatik lider, müdrik dövlət adamı kimi Heydər Əliyevin titanic səyləri nəticəsində qısa müddətdə son qoyuldu, siyasi mübarizə küçə və meydanlardan parlamentə, seçki platformasına transformasiya olundu, ölkədə ictimai-siyasi sabitlik bərqərar edildi.

Məhz Ulu Öndərin müdrik siyaseti sa-
yəsində Azərbaycan regionun ən etibarlı
və güclü dövlətlərindən biri kimi özünü
dünyaya təqdim etməyə müvəffəq oldu.
Birqütbüdü dünyaya sürətli keçidin ciddi
böhran, bir çox hallarda fəlaketlər yaratdı-
ğı çətin və qeyri-müəyyən tarixi mərhələ-
də Azərbaycan özünün Şərq və Qərb arası

sında körpü funksiyasını bərpa edə bildi. 1990-cı illərdə bir çoxları dünyanın iki fərqli sivilizasiyاسını qovuşdurən bütün körpülərin yandırılacağını, planetin coğrafiyasından silinəcəyini güman edirdilər. Lakin 1994-cü ildə "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması və sonrakı dövrə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri kimi qlobal əhəmiyyət kəsb edən enerji layihələrinin həyata vəsiqə qazanması ilə bu gümanlar yox oldu. Bu, əlbəttə, Heydər Əliyev siyasi dühləsinin nəinki Azərbaycan və Cənubi Qafqazın, eyni zamanda bu gün - XXI əsr-də 30 il öncəkindən daha böyük aktuallıq kəsb edən Avropanın təhlükəsizliyinə tarixi töhfəsi kimi qiymətləndirilir.

1995-ci ildə Azərbaycanın yeni Konsitusiyası qəbul olunduqdan sonra cəmiyyət həyatının bütün sahələrində köklü islahatların reallaşdırılmasına başlandı, ölkədə çoxpartiyalı siyasi sistem formalasdırıldı, fikir plüralizmi, söz və məlumat azadlığı təmin edildi. Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı quruculuğu istiqamətində mühüm addımlar atıldı, neft strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkənin gələcək inkişafının beynəlxalq zəmanəti və maddi resursları təmin olundu. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, Ulu Öndərin ölkəyə rəhbərliyi dövründə Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatlar nəticəsində ümumi daxili məhsul 71 faiz artdı. 1993-2002-ci illər ərzində Azərbaycanda istehsal və qeyri-istehsal sahələrinin inkişafına 8,2 milyard manat sərmaya cəlb edildi. Süretdə artan inflasiyanın dayandırılması, xarici ölkələrlə ticarət əlaqələrinin genişləndirilmə-

si, ticarət dövriyyəsinin 1993-cü illə müqayisədə 2,8 dəfə artaraq 3,8 milyar ABŞ dollarına çatması ölkədə davamlı inkişafa imkan yaradan yeni iqtisadi münasibətlər sisteminin qurulmasının nəticəsi idi. Ümummilli Liderin nəticəyə həsrənətli siyaseti sayesində Azərbaycanın milli inkişaf strategiyasının ən müümət parametrlərindən biri - güclü iqtisadiyyatın, əsaslı məsələ - iqtisadiyyatın,

da uğurla inkişaf edən ölkələr məhz mövcud siyasi kursun deyişdirilməsi nəticəsində tarixi nailiyyətləri əldən vermişdilər. Milli inkişaf xətti ilə ardıcıl və dinamik surətdə iroliləyən Azərbaycanın qarşısında isə güclü dövlət quruculuğunun tamamlanması və keçmiş Ermenistan-Azərbaycan münaqışosunun həlli, ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpa olunması kimi məqsədlərə malikdən davam etdi.

sı kimi mürəkkəb məsələlər dayanırdı. Cənab İlham Əliyevin xalqın böyük etimadını və dəstəyini qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi 2003-cü ildən sonrakı dövrdə ölkəmizlə bağlı öz mənafelərinə uyğun planlar quran bəzi daxili və xarici qüvvələrin sənarilərinin üstündən xətt çəkdi. Məhz siyasi-ideoloji varislik Prezident İlham Əliyevə Ulu Öndərin milli dövlət quruculuğu strategiyasını çağdaş dövrün yeni reallıqlarından qaynaqlanan, qloballaşan dönyanın mürəkkəb iqtisadi və siyasi şərtlərini nəzərə alan, çoxçütbülgə nizama keçidin özü ilə gotirdiyi mənfi təzahürləri neytrallaşdırmağa əsas verən ideyalarla zənginləşdirməyə, müstəqil, düşünülmüş və prinsipial siyaset yürütməvə imkan yaratdı.

Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu iqtisadi strategiya nəticəsində Azərbaycan qısa müddətdə yüksək nailiyyətlərə imza atdı. Konkret proqramlar əsasında həyata keçirilmiş geniş-miqyaslı quruculuq işləri paytaxt Bakının və bölgələrin simasını tamamilə yeniləşdirdi, regionlarla mərkəz arasında fərq kəskin şəkildə azaldı, ölkədə bütün sahələri əhatə edən nəhəng infrastruktur layihələri reallaşdırıldı.

A large, bold, red serif font displays the year '1923'. A golden wheat stalk graphic is positioned to the left of the '1', and a decorative red ribbon or border is at the bottom right.

Azərbaycanın özü qədər əbədi

2022

Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli dövlət quruculuğu və müasir inkişaf strategiyası

Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi təmin edildi, dövlətimizin başçısı tərəfindən ərzaq təhlükəsizliyi məsələsinin həlli prioritet vəzifələrdən biri kimi müəyyənləşdirildi, bu istiqamətdə ardıcıl və məqsədönlü tədbirlərin reallaşdırılmasına başlandı.

2013-cü ildən etibarən öz sünə peyk-lərinin orbitə çıxarmağa başlayan Azərbaycan dövlətinin hərəkəti ilklərinin artması yarın 200 milyard ABŞ dolları növbəti də sərmayə yatırılıb ki, bunun da yarısı xarici sərmayədir.

baycan dünyanın kosmik klubunun azsaylı üzvlərindən birinə çevrildi. 2017-ci il sentyabrın 14-də Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənilməsi, neft hasilatının pay bölgüsü haqqında düzəliş edilmiş və yenidən tərtib olunmuş sazişin imzalanması, bu neft yataqlarının işlənilməsinin 2050-ci ilə qədər uzadılması, "Cənub qaz dəhlizi" layihəsinin və onun TANAP, TAP kimi seqmətlərinin reallaşdırılması "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra Azərbaycanın neft stratejiyasının yeni uğurları olmaqla yanaşı, həm də ölkəmizin dünya enerji bazarda rolunu xeyli dərəcədə artırdı və Avrasiya

Azərbaycanın mühüm coğrafi mövqeyi, strateji əhəmiyyət kəsb edən nəqliyyat infrastrukturunun dünya standartlarını uyğun inkişaf etdirilməsi, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun, yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının, müasir hava limanlarının tikilib istifadəyə verilməsi, ölkə və yerli əhəmiyyətli avtomobil yollarının yenidən qurulması Azərbaycanın "Şimal-Cənub" və "Şərq-Qərb" nəqliyyat dəhlizlərinin fəal iştirakçısına və regionun nəqliyyat-kommunikasiya habına çevrilməsinə şərait yaratdı. Təsadüfi deyil ki, bu gün Avropa İttifaqı Azərbaycanın nəqliyyat infrastrukturuna böyük maraq göstərir.

Sürətlə və dinamik inkişaf edən

Bu gün Cənubi Qafqaz regionunun iqtisadi potensialının 65 faizdən çoxu məhz Azərbaycanın payına düşür. 2003-cü illə müqayisədə Azərbaycan iqtisadiyyatında 3 dəfədən çox artım qeydə alınıb. 2003-2021-ci illər ərzində Azərbaycanda sənaye istehsalı 2,7 dəfə, kənd təsərrüfatı 2 dəfə, xarici ticarət dövriyyəsi 6,4 dəfə, ixrac 7,6 dəfə, qeyri-neft ixracı 5,2 dəfə, valyuta ehtiyatları 27 dəfədən çox artıb. 2003-cü ildə 1,8

iyatlarına məda bu göstəridir ki, bu da cənub 7,4 dəfəyyəsi 49 faizcan iqtisadiyolları höcmindən unun da yarısı
coğrafi mövqəyə edən nəqliyata standartlarısi, o cümlədən ropa İttifaqı ilə tərəfdəşlilik münasibətlərini inkişaf etdirən, bir çox nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq əlaqələrinə malik, ikitərəfli və coxte-rəfli tərəfdəşlik formatlarında fəallığı ilə diqqəti cəlb edən, region ölkələri ilə mehriban qonşuluq, dostluq və səmərəli əməkdaşlıq prinsipləri əsasında əlaqələr qurmuş Azərbaycan beynəlxalq arenada böyük nüfuz sahibi, etibarlı tərəfdəş, mühüm məsələlərin həllində öz prinsipiyal mövqeyini ortaya qoyan və söz sahibi olan ölkə kimi tanınır.

Yolunun, yeni ticarət Limanının tikilib isti- yerli əhəmiyyətenidən qurul- al-Cənub” və həmzilərinin fəal əməkliyatlardan məsinə şərait ou gün Avropa liyyat infrastr- stərir.

İnkişaf edən arası əsaslanan ək beynəlxalq da gücləndir- çoxsaylı bey- biliyi etməklə ənəniyyətlərara- qışadi, huma- öz layiqli töh- ə 155 ölkənin sızılık Şurasına nəməma Hərəka- rılık edən, Av-

Azərbaycanın inkişaf strategiyasının uğurla reallaşdırılması, dövlət-vətəndaş münasibətlərinin keyfiyyətcə yeni məzmunla zənginləşdirilməsi və müasir idarəetmə mexanizmlərinin formalasdırılması, milli həmrəyliyin sosial və ideoloji aspektlərinə praqmatik baxışın yaratdığı yeni milli birlik modeli və nəhayət ölkənin hərbi potensialının gücləndirilməsinə yönəlmüş ardıcıl, məqsədyönlü tədbirlər bir hədəfə - Ermənistanın işgalçılıq siyasetinə son qoyulmasına və ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsinə istiqamətlənmışdı. Prezident İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının V Qurultayındakı çıxışında qeyd etdiyi kimi, "bizim bütün işlərimiz, apardığımız siyasetin, atlığımız adımların fövqündə bu müqəddəs günü yaxınlaşdırmaq və bu günü görmək amalı dururdu".

Hələ 1999-cu ilin noyabrında Azərbaycan yazıçıları və ziyalıları ilə görüşündə Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: "1923-cü ildə Dağlıq Qarabağa mux-

tariyyət verilməsi Azərbaycanın başına bir bəla olub. Düzdür, o vaxtı buranı Ermənistana vermək istəyiblər və Azərbaycanın rəhbərləri çalışıblar və nail olublar ki, qalsın Azərbaycanda. Qalmağılıydı, amma muxtariyyət yox. 1923-cü ildə verilmiş muxtariyyət Azərbaycanın içində qoyulmuş bir bomba idi, nə vaxtsa partlamalıydı". Faktlar aydın göstərir ki, erməni millətçiləri tarixin bütün mərhələlərində xalqımıza qarşı iddialarla çıxış ediblər və son 200 ildə Azərbaycanın əraziləri hesabına öz dövlətlə-

rinin qurmaq, sonraki mərhələdə isə onu daha da genişləndirmək üçün ardıcıl planlar həyata keçirməyə can atıblar. Azərbaycan SSR-ə 14 illik rəhbərliyi dövründə Heydər Əliyevin nüfuzu və siyasi uzaqgörənliyi bu məkrli planların qarşısına sıpər çəkirdi. Ümummilli Lider deyirdi: "Mən Azərbaycandan ger...")

Azərbaycana qayıdacaq, dövlətimizi və xalqımızı məhv olmaqdan xilas edəcək. Ermənistana işgalin nəticələrini rəsmi-ləşdirməyə imkan verilməyəcək. Cəmiyyət ilə Azərbaycan yenidən ayağa qalxa-caq, inkişaf edəcək və sonda öz qəti sözünü deyəcək. Buna görə də 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Zəfər mahiyyyət etibarilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi və Prezident İlham Əliyevin daha da təkmilləşdirərək müasir-ləşdirdiyi milli dövlətçilik strategiyasının ən böyük təntənəsi oldu.

"Son 17 il ərzində mənim fəaliyyətimdə ölkəmizin gücləndirilməsi, beynəlxalq müstəvidə mövqelərimizin möhkəmləndirilməsi, ölkə daxilindəki proseslərin müsbət məcrada getməsi əsas vəzifə idi. Heç bir təzyiq, heç bir təhdid məni bu yoldan döndərə bilmədi. Gülichimlərə əsaslı iddia etmək

Ulu Öndər Heydər Əliyev demişdi: "Biz bu çətin günləri keçib gedəcəyik, müstəqil Azərbaycan Respublikası dünya birliyində öz layiqli yerini tutacaq, hər bir Azərbaycan vətəndaşı özünün bu müstəqil dövlətə mənsub olduğunu böyük qürur hissi ilə bəyan edəcəkdir". Bu gün Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, Şuşada qürurla dalğalanan milli bayraqımız, milli dövlətimiz, müstəqilliyimiz, suverenliyimiz, dünya xalqları arasında öz layiqli yerimizi tutmaq naminə apardığımız 30 illik mücadilənin qürur doğuran bəhrəsi və məntiqi nəticəsidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ətrafında six birləşərək müstəqil dövlətimizi qorumaq, yaşatmaq və daha da inkişaf etdirmək bizim ən əsas vəzifəmizdir.

**Samir NURİYEV,
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
Administrasiyasının rəhbəri**